

בית מזרחי

גיליון שבועי
לתלמידי, בוגרי
וידידי ישיבת מיר

401

פרשת ויצא

זמני כניסת ויציאת השבת

*★	Ⓜ	
17:19	16:06	ירושלים
17:20	16:22	בני ברק
17:45	16:33	ציריך
17:32	16:05	וינה
17:50	16:39	אנטוורפן
18:03	16:45	פריז
17:04	16:01	לונדון

דבר הישיבה

כל תלמיד כבן יחיד

מִרְן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגֵּרָנִי צִפְנֵקֵל זצ"ל, חֵשׁ בִּאֲמַת וּבִתְמִים שֶׁכֵּל אֶחָד מִבְּנֵי הַיְשִׁיבָה הוּא כִּבְנוֹ, וְכֵךְ הִתְנַהֵג אִיתוֹ.

כְּשֶׁהִיָּה מִקְּבֵל בַּחֲוֹר לִישִׁיבָה הִיָּה רִגִיל לֹמֵר לוֹ, כְּשֶׁהוּא מַחִיֵּךְ אֶת חִיּוּכּוֹ הַמְּפֹרָסִם: "אִם תִּצְטָרֵךְ מִשֶּׁהוּא תִּכְנַס, וְגַם אִם אֵינְךָ צָרִיךְ מִשֶּׁהוּא תִּכְנַס".

לֹא הִיָּה זֶה פֶּתָגֵם בִּלְבַד, מִפְּעַם לִפְעַם הִיָּה מֵגִיעַ לְאַחַדִּים מִבְּנֵי הַיְשִׁיבָה, וְשׂוֹאֵלִם מִדּוּעַ אֵינִם נִכְנָסִים לְשׂוּחַח אִיתוֹ. כְּשֶׁטַעֲנֵנו שְׂאִין לֵהֶם שְׂאֵלוֹת וּבִלְיָמוּד הֵם מְשׂוּחַחִים עִם רַמְיִ"ם אַחֲרֵים, טַעֲן לֵהֶם רְבִינוֹ: "אֵין לָכֵם בִּ"ה בְּעִיּוֹת אוֹ שְׂאֵלוֹת, נִיחָא. אוֹלַם מִדּוּעַ אֵינְכֶם נִכְנָסִים סָתֵם כַּדִּי שְׂאִשְׁמַע מְשׁוֹמְכֶם וְכֵל הַסּוֹכֵב אִיתְכֶם לְטוֹבָה".

בַּחֲוֹר צַעִיָּה מִבְּנֵי חו"ל, שִׁזָּה עֵתָה נִכְנַס לִישִׁיבָה, שְׁמַע שִׁישׁ לוֹ לְרַבֵּינוֹ קְבִיעוּיוֹת לִימוּד בַּחֲבֵרוֹתָא עִם בַּחֲוֹרִים רַבִּים, בִּיקֶשׁ גַּם הוּא מִרְבִּינוֹ לְקַבּוּעַ לוֹ זְמַן לְלַמּוּד אִיתוֹ, רְבִינוֹ כְּדָרְכוֹ הַסְּכִים. הוּא קָבַע לוֹ זְמַן לִימוּד שְׁבֻעִי בַּחֲמוּשׁ עִם רַש"י בְּעִיּוֹן. אֶגֶב לִימוּדֵם, הַבְּחִין רְבִינוֹ שְׁלִמְרוֹת שְׁהִיָּה בַּחֲוֹר מְצוּיִין, בְּהִיּוֹתוֹ בֵּן חו"ל הוּא מִתְקַשֶּׁה לְקַרְוֹא הֵיטֵב רַש"י. יֵשֵׁב אִיתוֹ רְבִינוֹ וְלִימוּדוֹ בְּסִבְלֹנוֹת אֵיךְ לְקַרְוֹא, עַד שִׁידַע לְקַרְוֹא הֵיטֵב.

אֶחָד מִתְּלַמְדֵי הַיְשִׁיבָה, מִבְּנֵי חו"ל, נִכְנַס לְרַבֵּינוֹ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּיפּוּרִים, וּבִקְשָׁה בְּפִיו, רְחוּק הוּא מִהוּרֵיוֹ אֶלְפֵי קִילּוֹמֵטְרִים, וְהוּא מְעוּנִיֵּין לְקַבֵּל מִרְבִּינוֹ בְּרַכָּה חֲמָה, תְּחִלְיָה לְבִרְכַת הַבְּנִים שְׁנוֹתֵן הָאֵב בְּעֶרֶב הַיּוֹם הַקָּדוּשׁ יוֹם הַכִּיפּוּרִים. רְבִינוֹ לֹא פִטְרוֹ בְּבִרְכָה חֲמָה בִּלְבַד, הוּא לְבַשׁ אֶת הַקִּיטֵל וּבִרְכוֹ בַּכּוּנָה וְהִתְרַגְּשׁוֹת, כֹּאֵב הַמְּבַרֵךְ אֶת בְּנֵי.

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורוצן הישיבה, ובוה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מִרְן הַמְּשִׁיחַ הַגֵּה"צ רַבִּי יִרְוּחַם לִיבּוּבִיץ זְצוּק"ל מִמִּיר)

מתורת רבותינו

לפעמים צריכים לראות את התמונה הכוללת

לְחִשְׁבוֹן כִּלְיֵי שֶׁל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן כְּשֶׁדֹנִים הַמְּקָרִים לְבָדִם יִסְקוּ מִסְקָנָא שְׂאִינָה נְכוּנָה, וּפְרַשָּׁה זֹו חַיִּיבִים לְרֹאוֹתָהּ כַּמְּקַשָּׁה אַחַת.

סִיִּים מִרְן הַגֵּר"ח: מַכָּאן לָנוּ לְלַמּוּד לְעַצְמָנוּ, שְׂאִין לְרֹאוֹת וְלָדוֹן אֶת הַחַיִּים לְפִרְטֵיהֶם וְרַק כְּשֶׁנִּרְאָה לְעֵתִיד לְבוֹא, הַכֵּל כְּפִרְשָׁה אַחַת, נִבְיָן הַכֵּל.

שיחות מוסר

פְּרַשַׁת וַיֹּצֵא - פְּרַשָּׁה זֹו סְתוּמָה, לֹא פְּרִישׁוֹת פְּתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת (בְּעַל הַטּוֹרִים).

הַקֶּשָׁה מִרְן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁ"ת רַבִּי חַיִּים שְׂמוּאֵלִיץ: הֵן הַפְּסֵק הַפְּרִישׁוֹת כַּדִּי לִיתֵן רוּחַ הַתְּבוּנוֹת (רֹאֵה רַש"י רִישׁ פְּרַשַׁת וַיִּקְרָא), וּמִדּוּעַ בְּפְרַשָּׁה זֹו אֵין צָרִיךְ רוּחַ הַתְּבוּנוֹת בֵּין פְּרַשָּׁה לְפְרַשָּׁה.

וְתִירֵץ פְּרַשַׁת וַיֹּצֵא לֹא חֲלֻקִים חֲלֻקִים הִיָּא אֵלָא חֲלֻק אֶחָד גְּדוֹל, שֶׁכֵּל פִּרְט שְׁבוּ מְצַטְרֵף לְחַבְרוֹ

דבר שכזה לא ראיתי בשום מקום אחר, רק בישיבת מיר

מַה נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹקִים (כַּת, יז).

בְּמִקְוֹמוֹתֵיהֶם וְהָאוֹלָם כּוֹלוּ מֵלֵא מִפָּה לְפָה. לֹא שְׁמַעוּ דִּיבּוּרִים כָּלֵל וְכָלֵל, חֵס וְחִלְיָה! אִפִּילוֹ לֹא מִיָּלָה אַחַת עַד סוֹף הַתְּפִילָּה, לְכָל אוֹרֵךְ הַתְּפִילָּה אֵף אֶחָד לֹא זֹו מִמְּקוֹמוֹ. דְּבַר שְׂכֵזָה לֹא רֹאִיתִי בְּשׂוּם מְקוֹם אַחֵר, רַק בִּישִׁיבַת מִיר.

שִׁמְךָ לֹא שִׁכְחוּנוּ (ח"א, עמ' 94)

כִּיֶּצֵד הִיָּתָה נֹרְאִית צוֹרֵת הַתְּפִילָּה בְּהִיכַל הַיְשִׁיבָה בְּמִיר וְעַל אוֹרֵית הַקְּדוּשָׁה וִירָאת הַרוממוֹת שְׁחַפְּפָה עַל כָּל בְּאִי ה'; סִפֵּר לִימֵים הַגֵּר"ר מִנְחֵם מִנֶּס מוֹר זצ"ל מִתְּלַמְדֵי הַיְשִׁיבָה:

תְּפִילַת שַׁחֲרִית בִּישִׁיבָה הוֹתִירָה עָלַי רוּשֵׁם אֲדִיר וְמוִיחָד בְּמִינוֹ, אַחֲרֵי אֲמִירַת "בִּרְכוּ" אֵף אֶחָד כִּבֵּר לֹא נִכְנַס לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, וְגַם לֹא יֹצֵא. כּוֹלֵם הִיָּו יוֹשׁוּבִים

לקח מאלף מתגובת יעקב אבינו ללבן

מַה זֹאת עִשִׂית לִי וְגו' וְלִמָּה רִימִיתִנִּי (כַּט, כה).

רַמְאֵי אֵלָא יוֹדַע הוּא אֶת טַכְסִיסֵי הַרְמָאִים וּמְשַׁכֵּיל לְהִנְצֵל מֵהֶם. מְצַד טַבַּע הַדְּבָרִים, יוֹדְעִים אָנוּ שְׂאִדָם שְׁהוּא יִשְׂר מְטַבְּעוּ קְשָׁה לוֹ לְהַשְׁתוֹת עִם רַמְאִים, הִישֵׁר וְהִתְמַיִם אֵינּוּ מַעֲלָה בְּדַעְתּוֹ שְׂאֲחָרִים נִיָּהֵגוּ שְׂלֹא כְּמוֹהוּ, וְכֵךְ נּוֹפְלִים אֲנָשִׁים יִקְרִים אֵלוּ בַּפַּח שְׂמַטְמִינִים לֵהֶם הַרְמָאִים, אֵךְ יַעֲקֹב עִם הִיּוֹתוֹ אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים הִיָּה גַם אַחֲיוֹ בְּרַמְאוֹת, בְּבַחֲינָה זֹאת שְׁהַבִּין בְּמָה יוֹכֵל לָבֵן לְרַמּוֹת.

בְּסוֹפוֹ שֶׁל דְּבַר הַצְּלִיָּה, כֹּאֲמוֹר לָבֵן לְרַמּוֹת אֶת יַעֲקֹב וְאַחֲרֵי שֶׁעֲבַד שְׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל, וְשְׁבַע שָׁנִים שֶׁל צַפְיָה לְמִילּוֹי הַהַבְּטָחָה שֶׁנָּתַן לוֹ לָבֵן, לְבִסּוֹף "וַיְהִי בְּבִקְרֹ וְהִנֵּה הִיָּא לֵאמֹר". נִקַּל לְשַׁעֵר אֶת הַהִתְמַרְמוֹת שְׁהִיָּתָה פּוֹקְדַת כָּל אֶחָד מֵאַתְנֵנו אַחֲרֵי דְּבַר כֹּזֵה, אֵין סַפֵּק שֶׁבֵּן תְּמוֹתָה רִגִיל הִיָּה מְגִיב ע"ז בְּרוּגָז גְּדוֹל וּבְכַעַס רַב שְׁעוֹלָה הִיָּה עַד לֵב הַשְּׂמִיִם. לֹא הִיָּה נַח וְלֹא הִיָּה שִׁקְט עַד שְׂלֹא הִיָּה מְגִיב כְּהַלְכָה עַל רַמְאוֹת שְׂפֵלָה כְּזֹאת, וְאִם אֵין אֲפִשְׁרוֹת לְהַקִּים קוֹל צַעֲקָה הִיָּה לְפַחוֹת הוֹלֵךְ עֲצוּב וְנֹכַד וְנֹשֵׁב לְרִסְסִים, וְהִנֵּה כֹּאֵן לֹא נִאֲמַר אִפִּילוֹ "וַיִּחַר אֵף יַעֲקֹב" אֵלָא רַק בְּתוֹכָהּ הוֹכִיחַ אוֹתוֹ לֵאמֹר: "מַה זֹאת עִשִׂית לִי הֲלֹא בְּרַחֵל עַבְדַּתִּי עִמָּךְ וְלִמָּה רִמִּיתִנִּי". יֵשׁ לְהַשְׁתוֹמֵם וְלִהַתְּפַעֵל מְגַבְּרוֹתָו וּשְׁלִיטָתוֹ עַל כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ

ילקוט לקח טוב

אוֹמֵר מִרְן הַמְּשִׁיחַ רַבִּינוֹ יִרְוּחַם זצ"ל בְּסַפְרוֹ דַּעַת תּוֹרָה, כֹּאֲשֶׁר יַעֲקֹב בָּא לְהַסְדִּיר אֶת עֵינָיו הַשִּׁידוּכִין עִם רַחֵל, וְאִמֵּר לָבֵן "אֶעֱבֹדְךָ שְׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל", מִיד עֵלָה בְּדַעְתּוֹ הַחֲשֵׁשׁ פֶּן רִימָה אוֹתוֹ לָבֵן, וְהַכִּין עַצְמוֹ לְכָל מִינֵי רַמְאוֹת. תְּחִילָה חֲשַׁשׁ שְׂמָא אִם יֹאמֵר לוֹ רַק אֶת הַמְּלִים: אֶעֱבֹדךָ בְּרַחֵל" יוֹכֵל לָבֵן לְקַחַת רַחֵל אַחֲרַת מְהַשׁוּק וִיתֵן לוֹ, לָכֵן הוֹסִיף לֹמֵר 'בְּתַךְ' אֲבַל עַדִּיין חֲשַׁשׁ שְׂמָא יַחֲלִיף בְּלֵאָה ע"י שִׁיתֵן לֵלֵאָה אֶת הַשֵּׁם רַחֵל, לָכֵן אֲמַר לוֹ 'הַקְּטָנָה': אַחֲרֵי כָּל הַחֲשֻׁשׁוֹת הַרְחוּקִים הַלָּלוּ שְׁחַשַׁשׁ יַעֲקֹב עַדִּיין לֹא סַמַךְ עַל הַדִּיבּוּרִים הַמְּפֹרָשִׁים אַע"פ שְׂאִינִם מְשַׁתְּמַעִים לְשִׁתֵּי פִנִּים, אֵלָא מִסֵּר לְרַחֵל סִימָנִים מִיּוֹחַדִּים, וְאִמְנָם אֶלְמִלֵּי מִסֵּרָה רַחֵל אֶת הַסִּימָנִים לְאַחוּתָהּ לֵאמֹר, לֹא הִיָּתָה לָבֵן שׂוּם אֲפִשְׁרוֹת לְרַמְאוֹת, יַעֲקֹב לֹא הִיָּה יוֹכֵל לְהַעֲלוֹת בְּדַעְתּוֹ שְׂרַחֵל תְּתַעֲלָה כָּל כַּךְ בְּמִידוּתֵיהָ עַד כַּדִּי מִסִּירָת הַסִּימָנִים לְאַחוּתָהּ.

נִמְצָא שִׁיעֲקֵב מְצַד עַצְמוֹ פִּעַל כֹּאֵן בַּחֲרִיצוֹת נְפִלָּאָה וּבִפְּקִיחוֹת גְּדוֹלָה, כַּדִּי לְסַכֵּל כָּל אֲפִשְׁרוֹת שֶׁל רַמְאוֹת מְצַד לָבֵן. בְּזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ כּוֹנֵת דְּבָרֵי רַש"י עה"פ כִּי אַחֲיוֹ אֲבִיָּה הוּא, וְזֶה לְשׂוֹנוֹ: "וּמְדַרְשׁוֹ אִם לְרַמְאוֹת הוּא בָּא גַם אֲנִי אַחֲיוֹ בְּרַמְאוֹת" וְכו'. לְכֹאֲוֵרָה יֵשׁ לְתַמוּהָ בְּשִׁלְמָא רַמְאוֹתוֹ שֶׁל לָבֵן חֲזִינוּ אֲבַל הִיכֵן הִיָּא רַמְאוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, אֵלָא כֹּאֵן אָנוּ רּוֹאִים אֶת הַהִבְנָה שֶׁל יַעֲקֹב בְּרַמְאוֹת, לֹא שְׁהוּא עַצְמוֹ חִלְיָה

מתורת רבותינו

מין רה"י: מובטחני לשנה הבאה בבן זכר

ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב וגו' ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. (ל, א)

התרגשות ואמה: מובטחני שתפילה זו התקבלה במרומים, ובשנה הבאה אני רוצה להיות סנדק בברית זו, וביקש לברר מי האשה הזאת. ואכן כך היה, לשנה הבאה נחגגה ברית המילה כאשר מן שימש כסנדק.

תורת זאב (פנינים, עמ' מ"ה)

ופתאום פתחה ואמרה בדמעות שלישי: "מאמע רחל, הרי את בעצמך הרגשת את הטעם המר הזה, בלי בנים, מי כמוך יודעת את גודל הצער והכאב, אם כן, אנא אמא, תהיי נא מליצת יושר בעדי שאזכה להיפקד בזרע של קיימא".

מיד כששמע מן רה"י הגר"ח תפילה זו, התמלא

מסופר על מן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שפעם אחת ביום היארציית של רחל אמנו, בא להתפלל על קברה של רחל אמנו, ויהי בהיותו שם שמע מעבר למחיצה קול בכי של אשה המתפללת להקב"ה מקירות לבה, היתה זו אשה חשוכת בנים רח"ל, וכבר עברו כמה וכמה שנים מנשואיה, ועדיין לא התברכה בפרי בטן, וצערה היה נורא ואיום.

גודל רכושו של יעקב אבינו

ויפרוץ האיש מאוד מאוד ויהי לו צאן רבות (ל, מג).

וכן בכל התורה מוצאים אנו שברמז קטן מונחים יסודות וגילויים עד אין חקר ותכלית, וכן מובא בשם ר' סעדיה גאון שכל המכות שקבלו המצריים מרומזים במלת ד"ן, אשר אמר הקב"ה וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי.

יד יחזקאל (עמ' עה)

ספק די והותר לו ליעקב להשיג בזמן כה מועט יחסית.

אך במדרש איתא שהיו לו ששים רבוא כלבים, וכל כלב שמר על עדר אחד, משמע הרבה יותר ממה ששיערונו - וכל זאת מרומז בתורה במלים אחדות הנ"ל.

שח המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל כשהתורה מתארת את גודל עשרו של יעקב אבינו ע"ה במלים "ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות" וכו', הרי לפי השערטנו היינו מסתפקים, אם היו לו ליעקב מכל מין ומין כמה אלפים או לכל היותר כמה עשרות אלפים בקר וצאן, וזה ללא

מבאר רבותינו

שיחה נפלאה ממין רה"י הגר"צ פינקל זצ"ל:

המבט הנכון על ניסיונות החיים

צריך לחיות מתוך הכרה שכל מהלך חייו הוא חלק מ'תמונה אחת'

נמצאנו למדים כי לכל צרה וצרה העוברת על האדם יש מטרה ותכלית, והיא חלק ממהלך שנועד לטובתו הגמורה של האדם. זהו שדוד המלך אמר בתהילים (יט, ה): "משפטי ה' אמת צדקו יחדיו", רק כשרואים את כל המעשים יחדיו מגלים שהם 'משפטי ה'".

יעקב אבינו עבד אצל לבן לא חודש ולא שנה, אלא שבע שנים קשות ואיומות וכמו שנאמר (בראשית לא, מ): "ביום אכלני חורב וקרח בלילה", ולאחר מכן התברר לו שלבן נהג עמו ברמאות, ניסיונות קשים עד מאוד, ואף על פי כן קיבלם באהבה גמורה מתוך אמונה שכל ניסיון וניסיון אינו פרט בפני עצמו אלא הוא חלק ממהלך שהוא לטובתו. זה היה כוחו הגדול של יעקב אבינו, ומשום כך 'אף האחרונות באמונה - ואף על פי שברמאות בא עליי".

עמידה בניסיונות -

רק מתוך הכרה בשלמות המהלך

כל אדם בעולם עובר ניסיונות קשים במהלך חייו. אם יתבונן על כל קושי כשלעצמו לא יוכל לעמוד בכך. אולם אם ייטיב להתבונן בניסיונות אלו כפי שלמדנו מהפרשיות הללו, יוכל לו לעמוד בכל הקשיים. אמנם עלינו לזכור כי אין זה ענין של מה בכך, ונדרשת מאדם סבלנות רבה עד שיוכל לראות איך שכל פרט ופרט מצטרף לכלל. אולם אדם שחי בהרגשה שכל מה שעושה הקב"ה הוא לטובה כבר

המשך בעמ' 5

על מנת להאיר לו בלילה. באה הרוח וכיבתה את הנה, בא חתול ואכל את התרנגול, ובא אריה ואכל את החמור. אמר רבי עקיבא: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד". באותו לילה הגיע גדוד של גויים ולקח בשבי את בני העיר. אך רבי עקיבא, שישב מחוץ לעיר בחשכה, ניצל.

אמר רבי עקיבא לתלמידיו, וכי לא אמרתי לכם שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, הלא אם הנר היה דולק והתרנגול היה קורא או החמור היה נוער, היו השובים מבחיים בי, נמצא שכל מה שאירע לי היה לטובתי.

יש בזה דבר נפלא. כל אדם שהיו תוכפות אותו צרות וקשיים כגון אלו, היה מצטער ודואג ושוֹפך מררתו על כל ה'תקלות' הללו. ואילו רבי עקיבא, לא זו בלבד שלא נצטער אלא קיבלם באהבה, מתוך הכרה שכל מה שהקב"ה עושה לטובה הוא. ולבסוף הוכח, שדווקא כל אלו היו לטובתו, ובגללם ניצל מהשבי.

'קוצר ראייה' -

מונע מלהכיר בטובת המקום

והנה בודאי שרבי עקיבא היה מיוחד בענין זה, אמנם שאר בני אדם אינם מגיעים למעלה זו משום שהם חיים מתוך קוצר ראייה. על כל מקרה בחייהם הם מתבוננים בפני עצמו, ולא כחלק מהמהלך הכללי. אדם אחר שהיו מתרחשים אצלו אותם המקרים שאירעו לרבי עקיבא, היה מקבל כל אחד ואחד מהם כאסון בפני עצמו, אך רבי עקיבא הבין שכל אירועים אלו הם חלק ממהלך כללי. מתוך התבוננות בענין זה

ויעבוד עמו עוד שבע שנים אחרות (כט, ל). וברש"י 'אחרות הקישן לראשונות, מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עליי'.

מדברי המדרש נבין את גודל צדקתו של יעקב אבינו. למרות ששב ונתנסה בניסיונות קשים, קיבלם באהבה גמורה ולא התמרד כלל כלפי לבן שרימאו, וכן לא בא חלילה בטרנוניא כלפי הקב"ה. מתוך ידיעה ברורה שכל מה שהקב"ה עושה לטובה הוא עושה.

מעלת האומר 'גם זו לטובה'

וכן מצינו אצל נחום איש גמזו, אשר מבואר בגמרא (תענית כא, א) שנקרא כך משום שהיה אומר על כל מקרה שקרהו: "גם זו לטובה", יש לתת שימת לב לכך שלא כינוהו 'רבי נחום' כמו שלכאורה היה ראוי לכנותו, אלא בתואר 'גמזו' בלבד. ובהכרח שהיינו משום שמעלת ענין זה כה גדולה עד שהוא התואר הנכבד ביותר! אדם המכיר בטובת בוראו בכל רגע ורגע, אין לך תואר ושבח גדולים מכך.

מעלה זו מצינו אף ברבי עקיבא תלמידו של נחום איש גמזו, דאיתא בגמרא (ברכות ס, ב) מעשה ברבי עקיבא שהלך בדרך והגיע לעיר אחת, ביקש ללון באכסניא ולא נתנו לו. אמר: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", כלומר, אף מה שלא נתנו לי ללון הוא לטובה. הלך ללון בשדה מחוץ לעיר, והיה עמו תרנגול בכדי שיקצו משנתו, חמור לרכב עליו, ונר

הגאון הגדול רבי שמואל וילנסקי (חרקובר) זצ"ל

מראשי ישיבת 'בית התלמוד' בארה"ב ס"ב שנים לפטירתו - י' בכסלו תש"ל

הניגון העירי

דמעה על קברו

הסופר הנודע הרב דוד זריצקי, כתב טור אישי -
הספד נפלא על הגר"ש חרקובר זצ"ל (הובא בספר
זכרונם לברכה עמ' 140), ונצטט את לשונו הזהב:

א

אין האדם בוחר בחברה, החברה בוחרת בו. צורתו של האדם, קליפתו, אינה נבדלת במאומה מאלפי או רבבות צורות של אחרים. משל לערימה של אגוזים, שכל אחד שווה מצד קליפתו לחבריו, רק לאחר שקולפים אותם וטועמים את פנימיותם מרגישים את ההבדל הרב שבין אגוז אחד לשני.

הקליפה נפגשת, קודם כל, עם הקליפה השניה. יש והיא נקייה ומבריקה, ויש והיא מזוהמת, לחיצת היד אינה מקרבת את הלבבות אלא את הידיים. עבודה משותפת, יסורים משותפים או אף שמחות משותפות מסוגלות לקרב את האדם.

לגבי בן הישיבה קיים מדד אחר לגמרי:

ברוב המקרים מגלה קליפתו את תוכנו. שאם תורה מתשת כוחו של אדם, כל שכן שהיא מתשת את קליפתו שניתנה לו ביצאו מרחם אמו. משום כך אפשר להכיר בן ישיבה אף ללא שיחה בדברי תורה אלא מתוך הילוכו ומבטו, מתוך לחיצת ידו ועקימת שפתיו.

רבי שמואל חרקובר הוא רבי שמואל וילנסקי לא היתה לו קליפה כל עיקר. כל כולו היה פתוח תמיד לכל אחד. נדמה היה כאילו ליבו נתון לתוך כפות ידיו בתוך חיוכו שלא נגזו ממנו אף פעם בשעה שדיבר עם מישהו, בתוך קצב דיבורו, בשעה שהוא ביאר למי שקטן ממנו בחכמה את אחת הסוגיות הקשות, או בשעה ששמע ממישהו חידושי תורה שלא נעמו לחכו.

מעולם לא אהב להתבלט, לא הכניס ראשו בין חברות מתוכחים, לא הראה ברצונו את כוחו בבקיאיות וחרופות, והוא בין גדולי הבקיאיים והחרופים של ישיבות גרודנא, מיר וראדין היה. ובכל זאת הרגישו כולם כי אין לעבור בשתיקה על חוות דעתו, כי חידושים שאינם עוברים את שבת בקורתו, אינם ראויים להישמע ב"ועד". הכירו בו כאחד מהאנליטיקנים החדים ביותר והעמוקים ביותר. הגיונו היה כה בריא עד שמעטים מסוגלים היו לעמוד כנגדו בשעה שהמדובר היה בהבנת שיעוריו ההגיוניים של רבי שמעון או שיעוריו העמוקים של רבי נפתלי. הוא לא התאמץ אף פעם, הבנתו באה אליו מתוך תחושתו הנפשית, משום שהוא חי עם דברי חז"ל. כשם שאנו נמצאנו בחדר ה"סטאנציע" (האכסניה) שלנו ומכירים כל סדקיו ופינותיו, כן הוא <

[התרגום: מכאן מרגשים, ולשם אין מכניסים. אמר לנו, אבא, עד מתי יהיה זה].

כשהוא רק הניח ידו על גב אחד התלמידים, מיד עשו זאת כולם אחריו, וכלם ללהב יצאו. הוא היה הרוח החיה בעולם השמחה שלנו.

בכל שמחה, כמו חתונה של תלמיד הישיבה, היה קשה למצא אף באביו שירגיש כל כך שמחה כמו שהוא הרגיש. הוא היה אומה, שלהרגיש שמחת חברו יש להיות יותר גדול מלהרגיש צער חברו.

הוא לא היה מדגיש שום "אנכי". הכל היה מבטל בעד חבריו. היה יכול לתת כספו, מלבושיו, לבו ונפשו, הכל, הכל, בעד חבריו. וידוע שלמי שאין לו "אנכי", "עצמי", יש לו כל העולם; וקול המון וכו', מרגיש ומעריך זאת.

מקום ומייסד ישיבת 'בית התלמוד'

עם הגיעו לארה"ב לאחר צאתו מגיא ההריגה עם כל תלמידי ישיבת מיר דרך שנחאי, התמסר שוב להרבצת התורה בקרב הדור הצעיר וייסד בצוותא עם חבריו את ישיבת בית התלמוד, והיה מן העומדים בראשה עד יומו האחרון.

נלב"ע בארה"ב ב' כסלו תש"כ ומונוחתו כבוד בהר המנוחות בירושלים.

לאחר פטירתו ליקטו תלמידיו מחידושי הרבים והדפיסו בספר נר שמואל לזכרו ולע"נ.

הגר"ש וילנסקי נולד בחרקוב לרב נחום מאיר הלוי וילנסקי בשנת תר"ע.

עוד בימי נעוריו בלט בכישרונותיו הגדולים, ובהתמדתו ושקידתו המופלאה. למד בישיבת גרודנא אצל הגאון רבי שמעון שקאפ ואח"כ למד בישיבת ראדין והיה מבחירי התלמידים בישיבה, ומבחירי עולם הישיבות כולו.

מארייות שבחבורה בישיבת מיר

בתקופה האחרונה שלפני מלחמת העולם השניה עבר לישיבת מיר שם נודע כאחד מגדולי חכמיה ומארייות החבורה, חריף ובקי ומחדש גדול בכל מקצועות התורה. היה מעמדי התווך של הישיבה והרביץ תורה בקרב התלמידים הצעירים.

בד בבד עם יגיעתו בתורה היה מופלא בענוותנותו צנוע ונחבא אל הכלים ובעל מידות נאצלות.

הגר"ש רבי אלחנן יוסף הרצמאן מתלמידי הישיבה עוד בשנחאי מספר עליו (הובא בספר הזריחה בפאתי קדם ח"ב עמ' תתז): בין חשובי תלמידי ישיבת מיר היה אחד, ושמו רבי שמואל חרקבער זצ"ל, שנפטר ב' כסלו תש"ך בארצות הברית. הוא היה אהוב ונחמד מאד במידותיו הנחמדות וגדלותו בתורה. צהלה היתה תמיד בפניו. כל בחור צעיר היה יכול תמיד לילך ולדבר עמו, לומר לו חידושי ופלפוליו הן בתורה, הן ביראה והן במוסר.

בעת שהרגיש אפילו הרגשה דקה על תלמיד צעיר בישיבה שהוא חולה קצת או שיש לו צער מה, רק באתחלתא דאתחלתא של הולדת הצער, כבר היה מקדים עצמו למחוק את כל רשומיו, מנפש עמלה ועייפה ועצובה.

היה מניח ידו על כתפו ויושב עמו בפניה, או יוצא עמו לטיול, והיה יורד בתהום נפשו של לב נשבר ונדכה, ירד מטה מטה בצלילה, והעלה פנינים יקרות עם מדות טובות של הנפש, והניח על חוט החסד שלו, שהיה לו פה מפיך מרגליות. ואחר כך נטל את מחרוזת הפנינים האלו ותלה על צווארו של האיש הנשבר הזה עד שהבריק את פניו והיה מלא שמחה, אז עזב אותו. והיה תחת פיקוחו, ובהצנע דאג על ידי אחרים לעודד את הנ"ל, עד שעמד על רגליו ויבקע כשחר אורו.

עוד עומדים נגד עיני הריקודים של שמחת תורה בשנחאי, התמונה החיה איך רבי שמואל חרקבער זצ"ל עומד על השלחן בראש המקלה, ומעורר שלא יתעייפו ולא יתיגעו, בניגון וברגש שהיה נוקב עד התהום.

היה מכה באצבע הצרידה שלו, בניגון באידיש:

"פון דאנין טרייבטמען ארויס/ אין דארטן לאסט מען ניט אריין/ זאג שוין טאטעניו/ וויא לאנג וועט דאס זיין".

רבי אליעזר יהודה פינקל תש"כ	רבי חיים זאב פינקל תשכ"ה	רבי יחזקאל לווינשטיין תשל"ד	רבי חיים שמואלביץ תשל"ט	רבי נחום פרצוביץ תשמ"ז	רבי בנימין ביינש פינקל תש"ן	רבי נתן צבי פינקל תשע"ב	רבי רפאל שמואלביץ תשע"ו	רבי אריה פינקל תשע"ו	רבי אהרן דוד חדש תשפ"א
-----------------------------------	--------------------------------	-----------------------------------	-------------------------------	------------------------------	-----------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	----------------------------	------------------------------

"בני היכלא"

יד ושם לגדולי התורה חובשי
ספסלי הישיבה הקדושה בעבר

שהוא הולך כאילו בצדי הדרכים של העולם, ושכל מה שאירע בישיבה לא היה אכפת לו ולא היה לוקח חלק בזה.

ובכל זאת ידעו כולם, כי הוא מבחירי הישיבה, מן הלמדנים המובהקים ביותר, שלפעמים הוא כאילו מתנפל על הגמרא ושוקע בה ואינו יודע על עצמו ועל אחרים - במשך שבועות שלמים, ואחר כך היה כאילו מקיץ מתוך תרדמה עמוקה, מתחיך חיך געגוע כלפי כולם ונכנס שוב למסלול שלו.

א

- איני יודע כיצד הצלחתי לכתוב את השורות הללו. ונפשי עגומה עלי מאד. היא עגומה כבשעה שהנחנו באדמת סיביר הטרושה, את גוויותיהם של חברי שגוועו, מי ברעב ומי בצמא, מי בטיפוס ומי בדיזנטריה. עגומה היתה נפשנו אז, נפש קומץ בני הישיבה שנתרו מלמות, משום שידענו כי הנה לקחה האדמה את החלק הטוב ביותר שבנו. לא ידענו על שום מה נטפל המוות אלינו. חשבנו אז מחשבתו של אחד שאיני זוכר את שמו, שאמה: המוות הוא בדרך כלל אכזרי, אולם במקרה זה הוא אכזרי ביותר.

המוות אמנם היה אז אכזרי ביותר כלפינו. ממיטב חברינו לקח אל על. והנה כעת בכתבי את השורות הללו נדמה לי, כאילו עומד אני ליד קברם של חברי בג'אלאלאבאד, מערקה, בוכרה ומקומות אחרים - ואיני יודע היכן לקחת דמעה אחת שתהא ראויה להם. דמעה שאינה נמצאת בעין פשוטה אלא מורכבת מצער של תורה, מיגון של תורה, מאנחה של תורה ומריקנות שמרגישים לאחר שניטלה התורה מנפשך...

כי רבי שמואל וילנסקי לא היה רק גדול בתורה, מצוין במידות, גדול במחשבה, ענק הרגש ומלא אנושיות כרימון, הוא היה בן ישיבה אמיתי. הוא הרגיש כבן ישיבה והיה עירי בתוככי רעש העולם כבן ישיבה. הוא התהלך בצדן של דרכי העולם כבן ישיבה אמיתי; לא הרגיש כי העולם הולך לו ומשאיר אחריו שנות חיים והולכות ומדלדלות. הוא היה כולו תורה. על עצבנו ויגונו, שמחתו ובדיחותיו.

איני יודע כיצד הוא נפטר. אולם כפי שהכרתי יכולי לתאר לפניכם:

-אולי נזכרת איזה ניגון ערירי? פירוש: ניגון שאין לו אב ואם, שלא הרגיש לטיפתם - כשמואל חרקובר. ואם כן, נגן נא לי בטרם אמות. כי מרגיש אני כי כל התורה שלמדתי בחיי רוקדת לפני ברגע זה, ואיני יודע על שום מה. והרי אני לא הכרתי את עצמי אף פעם וחשבתי שאני כולי, שמואל חרקובר, אינו אלא סתם בחור מן הישיבה.

והנה נשמע הניגון הערירי, ללא ניגון וללא מלים. ניגון שבו הישיבה האמיתי משמיעו מבלי שהוא ירגיש בכך. וכך היו חייו של ר' שמואל, ניגון ערירי. הוא שר אותם ללא שהוא ירגיש בכך.

וכעת הוא הלך מאתנו. אולי גם ללא שהוא ירגיש בכך. **מה אכזריות הן המלים "זכרוננו לברכה" בשעה שיש לאומרו על רבי שמואל וילנסקי מחרקובר.**

ניגון לא באה מתוך ביטול, אלא פשוט משום שגל רגש עטה עליו לפתע וכיסה את כל נפשו. והוא שמואל חרקובר, היה מלא נפש עד שלפעמים גברה על המוות. נתעטף אותה שעה המוח בנפשיות ויצא אף הוא כשניגון ערירי על שפתיו.

לפעמים היה זה ניגון ערירי.

פירוש: שהובא לישיבה על ידי מאן דהוא. לא היה לו אב ואח, אלא התהלך על פני השפתיים בשעת הלימוד והמנגן עצמו לא ידע כי ניגון הוא. היה זה פרפור הלב או פריטה עגומה על גבי נימה מסתורית בלב של בחור שהישיבה היתה בשבילו הכל, האם והאב, האח והאחות, הבית והרחוב, העבר והעתיד.

- ואז היינו נזכרים בניגון כזה.

הייתי עומד על ידו ליד התנור הענקי, מצדד קמעא לבל יראה כאילו שנינו ביחד עומדים והיינו הך. והוא היה מנגן את הניגון כפי שהיה מסביר סברא עמוקה. אצבעותיו היו מקמטות משהו, היה מביט מולו ואינו רואה כלום, לפעמים היה חיך של תוגה עובר על שפתיו ובשעה שהיה מרגיש כי הניגון עובר על גדות לבו, היה מחכך ידיו וזיק של שמחה השתפך על פניו.

- אבל בכל זאת, שומע אתה פינסקה, בכל זאת הלימוד הוא יותר מתוק.

תמיד היה מלא משהו. לפעמים היה זה מעיין של תורה שפכה ממנו והשתפך סביבו ללא מעצור. אז נפעמו כולם מעליותו, מזכרונו, מתפיסתו ומחברקותיו. והרי, טענו אלו שלא הכירוהו יפה, אין רואים אותו לומד. אולם הוא היה לומד תמיד, מחשבתו לא ידעה מנוח. לאחר זמן הוברר לי כי כל בקשתו לשמוע ניגון או לספר בדיחה ישיבתית (היום אין כבר בדיחות "ישיבתיות") באה כדי לרענן את מחשבתו ולהפעילה ביתר שאת.

ולפעמים היה מתמלא רגש. רגש של מה? איני יודע עתה. אולם הרגשתי בו שהוא מלא כל כך עד שאינו מוצא מקום לרמ"ח אבריו. בימים אלו היה מתהלך על פני הישיבה, מן הדלת, ליד אוצר הספרים ועד החלונות הענקיים ממול, היה מלטף מישהו שלא ראה ולא הרגיש בישותו. היה מתמלא אהבה, למי? זה אף הוא לא ידע, אולם הוא הרגיש כי אין דבר בעולמו של הקב"ה שאי אפשר לאהוב אותו עד כלות הנפש מי שלא ראה את מבטו בימים אלה לא ראה מבט אנושי משוכלל מימיו.

היה זה מבט של בן ישיבה בשעת אהבתו המושלמת. אז הוא היה תאב לשמוע מפי כל אחד מה נשמע אצלו, אף מנערי הישיבה הקטנה. היה מהלל כל אחד על ידיעותיו ועל כשרונו.

- והיה עצוב מאד.

העצבות היתה חלק מישותו. אף בשעה ששימח את בני הישיבה, והוא היה אחד מחריפי המשמחים בכל מיני שמחות, אף בשעת חדותא היתה העצבות מבצבצת מכל ישותו, משל קיר חזק שמתגלעים בו בקעים. אף אחד לא ידע מנין הבקעים הללו. אולי משום שלא מצא את ביתו עד פטירתו. ואולי משום שהיה מרגיש יותר מכולם. מי ידע לרדת לעומק נפשו של נשמה עילאית זו? ברם כל אחד, בגרודנא, במיר ובראדין ידע כי שמואל חרקובר איננו ככולם, הוא שונה מכל בחור אחר, הוא יותר מעמיק, יותר יודע ויותר עצוב. משמח אחרים יותר ואינו משמח עצמו יותר מאשר העצובים ביותר. שהוא יחיד בעולמו של הקב"ה, נמצא תמיד לא באמצע אלא מן הצד,

היה חי בתוך ד' האמות של כל ההוי הישיבתי, הכיר כל אחד וידע תכונותיו של כולם. ומשום כך הבין דרך חימודו של כל אחד כאילו היה החברותא שלו.

והוא הרי עמד תמיד מן הצד, כאילו לא ידע על המתרחש, כאלו לא שמע את השיעור של ראש הישיבה, ובכל זאת ידע את כל שיעוריו של רבי שמעון (שקאפ) בעל פה ובכל העמקות האופיינית של הגאון מגרודנא ואת כל שיעוריו של רבי נפתלי.

ומשום שהחברה הישיבתית בחרה בו כנציגה, היא ראתה בו בן ישיבה מובהק שכעת אין כלל כמותם, ואף אז בימים הטובים הם של מיר ושל ראדין, של מיר של רבי ירוחם, של גרודנא של רבי שמעון, וראדין רבי נפתלי - גם אז נחשב כבן ישיבה אמיתי ללא שום שם לוואי, שמואל חרקובר הפך לשם דבר בכל הישיבות הללו.

מעטים זכו ששם יתפרסם בכל הישיבות. וכולם יכירו אותם.

רבי שמואל היה אחד מאלו.

ב

לפעמים היינו מגללים שיחה.

אני ה"צוציק", עם הארץ כפול שמונה לגביו, ששמו הלך לפניו בכל ישיבות ליטא, לא העזתי לגשת אליו סתם ככה לשם שיחה, אולם היינו נפגשים לפעמים ליד התנור.

תנור ענקי היה בראדין. הוא אכל, לפי דברי רבי שמשון השמש, מטר מעוקב עצים בחדא מחתא, ובכל זאת לא היה בכוחו לחמם את הישיבה עד "המזרח". משום כך היינו יורדים מפעם לפעם להתחמם על ידו.

הוא כבר היה אז מאלו שכבר ירדו אף מן ה"מזרח". מקומו היה בכל הישיבה. הוא לא ישב במקום קבוע, אלא היה מתיישב על אחד הספסלים ומיד נתכבד המקום משום שידעו שאצל שמואל חרקובר אפשר תמיד לשמוע משהו.

הוא שוחח איתי לא כעם בחור צעיר, על אף ההיררכיה החמורה ששררה אז בישיבות, בחורים מבוגרים לא אוו להתוועע עם הצעירים כאל שווים להם. היה מובן מאליו כי תמיד נגשתי אליו לא כאילו לשם שיחה גרידא, אלא התחלתי בקושיה או בהצבעה על מקום קשה שלא נקלט במוחי. נדהמתי לראשונה כשבאמצע השיחה, תוך התרתחותי בדברי התורה שלי, הפסיקני, הביט עלי בעיניו העצובות, שנדמה היה כאילו מחפשות אובייקט לרחם עליו - ואמר לי חרישית:

- פינסקה, אולי יודע אתה איזה ניגון שטרם שמעתיו. מתחשק לי לנגן ניגון...

נפלו פני. אם תרצה לומר, הרי זו סטירת לחי, כלומר, כל פלפולך אינו שווה ולא כלום ומוטב שתנגן משהו. ואם תרצה לומר, נחמתי את עצמי, קפץ עליו אחד מרגעיו האישיים, מאותם רגעים שאחר כך כה אהבתי להימצא על ידו, להציץ לתוך עיניו שהיו לובשות אותה שעה גוון שלכת סתווית ולהרגיש, כי הנך נסחף על ידו לעומק של התחושה הישיבתית שעד כה לא מצאתיה בשום מקום בעולם ואצל שום אדם.

לאחר מכן נתברר לי, שהוא אמנם שמע מה שאני אומר לו. הסכים או לא הסכים, אולם בקשתו לשמוע

**צרוך ברכות מאליפות
הננו לשגר קמי**

הגאון
רבי ישעיהו פינקל הי"ו
וכל המשפחה הנכבדה

לרגל השמחה השרויה במעונם
באירוסית בתו

עב"ג הבה"ח **דניאל שר** נ"י
מחשובי תלמידי ישיבתנו הק'
בשעט"מ ולמזל טוב

קובעת ברכה בפני עצמה
הסבתא הדגולה אמה של מלכות
הרבנית מרת **לאה פינקל** תליט"א
אשת מרן רה"י **רבי נתן צבי זצוק"ל**

תערב ברכתנו שיעלה הזיווג יפה
לבית נאמן בישראל ולבנין עדי עד
ויזכו לרוות רוב נחת דקדושה מהם
ומכל יוצ"ח מתוך שמחה וטוב לבב
לעד ולנצח נצחים

ברכות שמים מעל

לידידנו הנעלה, איש האשכולות אשר רוח
בו, הנושא בעולה של הישיבה הק'
ומוסר נפשו עליה לאין ערוך לילות כימים,
ומדיר שינה מעיניו למען רווחתם של בני
הישיבה הק', והכל בחכמה ובתבונה, בחן
בחסד, באחריות ובאהבה אין קץ.
הר"ר

אברהם משה גרבוז הי"ו

מנכ"ל הישיבה בארה"ב

ועמו רעייתו החשובה מנכ"ת

העומדת לימינו ככל פועליו תחי

לרגל השמחה כי באה בנישואי בנם

הב' פינחס נ"י

עב"ג לבית משפחת פינקל הי"ו

ברכתנו שלוחה שיעלה הזיווג יפה

ויבנו בית נאמן בישראל

להפארת המשפחה הרוממה

וירוו רוב נחת מהם ומכל יוצ"ח

מתוך שמחה וטוב לבב

וזכות התורה תעמוד לכם

לעד ולנצח נצחים

ברכת מזל טוב

לידיד אמת לישיבה הק',
עושה ומעשה למענה

הרה"ג ר' **יעקב יחזקאי סופר** שליט"א

וכל המשפחה הנכבדה - וינה

לרגל השמחה השרויה במעונם

בנישואי בנם

החתן הבה"ח

שלמה שאול יחזקאל שיחי

עב"ג לבית משפחת שפיגל - ניו יורק

בשעט"מ צ' ולמזל טוב

קובע ברכה בפני עצמו הסבא

הרה"ג רבי

אברהם יונה שווארץ שליט"א

מרבני העיר וינה

ברכתנו שלוחה מהיכלי התורה

שיזכו לבנות בית נאמן בישראל בנין עדי עד

וירוו רוב נחת מהם ומכל יוצ"ח

מתוך שמחה וטוב לבב

הדין ובחומר העונש בלבד, אלא אף בשכר ובתועלת שמקבל על עמידתו בניסיונות. הצער הקטן ביותר נמדד בחשבון מדוייק על פי מעשיו, ואם מתנהג כצדיק וכסיביו של הקב"ה, גם הצער והנסיונות שנגזרות עליו באים לו בדקדוק גדול כחוט השערה. לאדם זה אף צער קל ביותר עולה לו כניסיון ומרבה לו שכה, ואף הצער שיצטער חבירו מחמת צערו שלו נכלל בזה. אם נתבונן בדבר זה נראה שלעולם אין כאן רעה כלל, אלא טובה שתועלתה מרובה מאוד.

ניסיונות וצער - מיסוד מידת הרחמים

לא זו בלבד, אלא אף אם לו מגיע לו ייסורים מחמת עוונותיו, ייתכן שכנגד זה יתייסר בכדי להעמידו בניסיון וליתן לו שכר לעולם הבא. אין זה מתפקידו לעמוד ולהרהר אחר חשבונו של עולם ולחקור אחר סיבת הייסורים, צריך להשאיר את החשבונות לקב"ה ולדעת לקבל כל ייסורים בגדר דבר שהוא כולו טובה מאת השי"ת.

לכן נקטה הגמרא בלשון זו: "לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד", בלשון רחמנות. כלומר, על האדם להגיע למעלה זו שהוא רגיל לומר שכל מה שעושה הקב"ה, הוא ברחמנותו, שכן אף הייסורים הם ממידת הרחמים ולא בתורת 'דין'. כאשר דבר נעשה בתורת 'רחמים', אף אחד לא חוקר מדוע נוהגים בו ברחמים, אלא שמח בהם בכל מצב.

הרגשה זו היא אינה מהדברים הקלים, אך מכל מקום חובה להתרגל בכל עת ולחשוב בלי הפסק שכל הנהגת הקב"ה בניסיונות וביסורים היא כולה רחמים וסוף הדבר שיימנעו מעימנו רעות רבות וצרות.

והנה כאשר הגמרא אומרת: 'לעולם ירגיל אדם עצמו לומר' אין הכוונה שיאמר זאת פעם ופעמיים או עשר פעמים, אלא שעליו להשריש את ההרגשה בליבו שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. ומכאן נדון בקל וחומר, אם על כל אדם הדברים אמורים, קל וחומר בבני התורה שעושים את רצון הבורא שבדאי הקב"ה יעשה לנו הכל לטובה. כמה מאושרים צריכים

מלכתחילה נותן את דעתו על עניין זה, עד שלבסוף זוכה לראות זאת בצורה מוחשית.

משל למה הדבר דומה לאדם הקורא ספר, בתחילה הוא נמשך אחר הקריאה והוא שרוי במתח רב מפרטי הסיפור המסתבכים ואינו יודע מה יעלה בסופם. ככל שמתקרב הספר לסיומו, והפרטים נשזרים לכדי סיפור אחד, נרגע המתח לאט לאט. והנה לכאורה אין כאן מקום כלל למתח, שהרי כבר כתוב לפניו, ולבסוף יתברר לו הכל. אך קריאת הספר משפיעה על האדם, והוא נסחף אחרי הקריאה כאילו באמת מסתבך הסיפור לפניו ואינו יודע כיצד יבוא לסיומו הטוב.

כך הם הניסיונות העוברים על האדם, אף אם הוא יודע שהכל לטובתו, אין בידיעה זו די כח על מנת להחזיק אותו בניסיונות. המאורעות מבלבלים אותו, ויוצרים בו מתח מפני הבאות. רק ההליכה בדרכו של יעקב בבחינת 'מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה'; יכולה לחזק אותו לעבור את הכל מתוך שלווה ואמונה גמורה כשהוא מרגיש שיש מכוון לכל.

דומה הדבר ללימוד סוגיא. חייו של אדם הם סוגיא סבוכה, מסכת חיים, בדיוק כמו מסכתא בבא קמא, קידושין או זבחים. בלימוד סוגיא יש פרטים רבים, סברת הגמרא בהוא אמינא ובמסקנא, ביאורי רש"י וראיות תוספות, תירוצי הרשב"א, קושיות רעק"א ומהלכי האחרונים. כל אחד מהם הוא עולם מלא של חכמה בפני עצמו, למרות זאת עיקר התכלית היא להבין את כל הסוגיא כולה. רק כשמיימים את כל הסוגיא אפשר להבין אף כל פרט משלים ובונה, והכל מצטרף לשלמות הסוגיא.

גם בסוגיות שבמסכת החיים, יש הוא אמינא ומסקנא, קושיות, תירוצים וחקירות בפשט. אף אם אדם אינו זוכה לראות זאת, בוודאי לאחר מאה ועשרים שנה יראו לו את השייכות בין מאורעות חיו, יום יום, פרט ופרט. אזי יבין שכל ימי חייו היו לתכלית של שלמות אחת, ואם היה חסר איזה מאורע שעבר עליו, היה חסר בכל הסוגיא של החיים.

כשחיים בהרגשה זו אין מקום להרגשה שהיום הוא יום טוב, ואילו יום אחר הוא יום רע, שהרי שניהם נצרכים לאותה השלמות, כפי שמח כשהגיע יום טוב, יום של הצלחות וסיפוק, כך ישמח ביום שארעו לו בו דברים קשים וניסיונות, לפי שאף יום זה הכרחי בשביל להשיג את כלל השלמות.

נמצאנו למדים מפרשה זו כמה יסודות גדולים באמונה. האחד, חובת הידיעה הברורה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד' ובהכרח שלבסוף הכל יבוא על מקומו בשלום גם אם כעת לא רואים זאת. מלבד זאת, גם למדנו שאדם צריך לחיות מתוך הכרה שכל מהלך חייו הוא חלק מיתמנה אחת, ואל לו להביט על כל פרט ופרט בפני עצמו.

הצרה עצמה היא בבחינת טובה

אמנם מלבד זאת, על האדם לדעת שגם עצם הצרה שהוא שרוי בה היא עצמה טובה וכפי ששינוי (ברכות נד, א) שמברכין על הרעה מעין על הטובה. וביותר צריך להתבונן עד כמה גדולה הטובה שבצער ובניסיונות, דהנה מבואר בגמרא (ב"ק נו, א) שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה. דקדוק זה אינו בדקדוק

אנו להיות שזכינו להיות מיושבי בתי מדרשות, מלומדי תורתנו ומעובדי יראתנו. איזה אושר זה! איזה 'טב' זה, 'אין טוב אלא תורה'; כל ההנאות שבעולם חולפות ועוברות מבלי שנשאר מהם מאומה, אולם הנאת התורה היא טוב אמיתי, חיים של תורה הם החיים הטובים, ומי שלא מרגיש את זה חסר הוא בשייכות לתורה.

הקב"ה יתן שנפתח עינינו, ונזכה להסתכל על החיים במבט כללי מתוך הרגשה שאנחנו חלק מתוך המהלך הגדול שתכליתו הוא קיום רצון השי"ת ומתוך הכרה ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד".

שיחות רבי נתן צבי